

טיפול וחינוך ברוח ישראל סבא

הנהירה הגדולה אחר שיטת 12 הצעדים צריכה להביא אותנו לחשבון נפש עמוק ויסודי. החיפוש אחר דרכים חדשות מתוך חומרי דת של גויים כדי לפתור את בעיות הדור מצביעה על כך שאיננו דבקים כראוי במקור המים החיים שלנו, בתורת ישראל. צריך לדעת כי גדולי ישראל במשך הדורות השאירו לנו מורשת גדולה ורחבה בעניין הזה של כלים להתקדם בעבודת ה' ועצות עמוקות איך להתמודד עם היצר הרע. יש צורך לעסוק בספרים אלה לא רק כלמידה תאורטית של הרחבת ידיעות, אלא גם תוך השקעת זמן ביישום ממשי רציני. אם נעסוק בספרי רבותינו באותה מסירות והשקעה שעוסקים אנשי הצעדים בחומרי הכפירה שלהם, להבדיל, בוודאי נגיע לתוצאות לא פחות טובות. עוד צריך לדעת שצריך שיהיה לכל אחד רב גם בענייני חינוך ועבודת ה'. חשוב מאד לשמש חכמים אמיתיים (שאינם נגועים בהשפעות זרות) גם בעניינים אלה.

נסיים בתפילה ממעמקי לב לפני ה' שיזכה את כלל ישראל ללכת כאיש אחד בלב אחד בדרכה של תורתנו הקדושה, ללא חדירה של השפעות זרות, וכמו שנאמר: "הן עם לבדד ישכון, ובגויים לא יתחשב", ומתוך כך יזכה עם ישראל להשפיע את אמונת האמת על כל הגויים, וכמו שנאמר "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" - לכל אפסי ארץ.

לכן, מבחינה הלכתית, אין הבדל בין קבוצות התמיכה השונות, אפילו אלה הנחשבות "חרדיות" או "תורניות", מפני שכולם מתבססות על אותם חומרי טיפול פסולים, ולמעשה, כל קבוצת תמיכה או סדנה הפועלת בשיטת 12 הצעדים או ב"רוח 12 הצעדים" – יש להתרחק ממנה מאוד מאוד.

האם זה נכון שגדולי ישראל שאסרו את השיטה לא קבלו תמונה מלאה על תכניה?

עם התפשטות השיטה באופן נרחב, התרבו מאוד גם התנגדויות הלכתיות לשיטה זו. אנשים שונים מבתי מדרש שונים פנו אל גדולי הדור על מנת לבדוק את הסוגיה לעומקה. גדולי הוראה שמעו עדויות מפורטות ממטופלים פתולוגיים שהשתתפו בקבוצות התמיכה, עדויות מתלמידי חכמים שהשתתפו בקורסים שונים של שיטה זו ברחבי הארץ, הקלטות של מטופלים מוסמכים המסבירים את יסודות השיטה, קראו חומרי טיפול מקוריים, חומרים היסטוריים אודות התפתחות השיטה, וחומרי מחקר המתארים את תפיסת העולם של מטופלי השיטה – כל גדול בדרכו שלו ולפי המקורות שהגיעו לידו, והכריעו באופן ברור: תכני השיטה נוגדים את יסודות האמונה.

יש הטוענים כיום בטעות כי הוצגה בפני גדולים אלה תמונה חלקית ומוטעית. ההיפך הוא הנכון. הבירור הצטיין בעמקות ויסודיות רבה בהבנת תכני השיטה מבלי להתבלבל במושגים הדומים כלפי חוץ למושגי היהדות כ"ל. לאחר דין ודברים והעמדת דברים על דיוקם, תוך הבחנה בחוט השערה המבדיל בין אמונת לכפירה, אסרו את השיטה מכל וכל.

האם יש תחליף טיפולי כשר לטיפול במכורים?

ראשית, יש לזכור כי מבחינה הלכתית, האיסור להשתמש בכפירה אינו נוגע כלל בשאלה אם יש תחליף. היינו, גם אם אין תחליף – אסור לרפא בכפירה מעין זו.

עוד יש לתת את הדעת לכך שהשיטה עצמה מבלבלת את מטופליה שכל שיטה אחרת לא תעזור להם, כי הכוח האנושי אבד מהם. זה

30

עצמו חלק מהכפירה של השיטה, המייאשת את האדם מכוחו האנושי לבחור בטוב.

לעצם השאלה, במסודות הטיפול קיימות כבר כיום שיטות רבות אחרות כשרות.

בנוסף, קמות כיום מסגרות חדשות לטיפול במכורים פתולוגיים וכן בבני נוער הנופלים בתאוות שונות בדרכים כשרות. חשוב מאוד לחזק מגמות ברוכות אלה בעם ישראל. המעוניין לקבל פרטים אודות מסגרות אלה, מוזמן לפנות אלינו.

31

כלומר, החצאלות הרוחניות-טיפוליות של השיטה הם הכול פיתוי חסי.

למי פונה הדרך הרוחנית של שיטת הצעדים?

כאמור לעיל, בשיטת הצעדים האדם נתפס כחולה וחסר אוניס לא רק ביחס לתאוות הממכרות, אלא בכל פגמי האופי, בכל תחומי חייו, לאורך כל החיים, וכעובדה שאינה ניתנת לשינוי. השיטה אף רואה באנושות כולה חולה (כך צריך המטופל להבין את הקשיים של האחרים לפי ההדרכה הרוחנית של התוכנית). ממילא, התכנית באופן טבעי נמצאת יעילה לכל בני אנוש ולא רק למכורים בלבד, וכפי שפועלים לכך בפועל גופים רבים המפיצים שיטה זו וכן אלפי קבוצות התמיכה השונות. כך מובא בחומרי הטיפול: "אנחנו בטוחים שדרך החיים שלנו יש לה יתרונות לגבי כולם".

לכן, ניתן למצוא כיום סדנאות בשיטת 12 הצעדים בתחומי חיים רבים (שלום בית, דיאטה, אלימות, עבודת ה' ועוד) או סדנאות שאינן נושאות כלל כותרת רשמית זו, אך התוכן בהן מושתת על עקרונותיה הרוחניים של שיטת הצעדים.

כמו כן ניתן למצוא שיעורים בנושאים שונים, שאינן תחת הכותרת הרשמית של שיטת 12 הצעדים, ואפילו שיעורי תורה, המבוססים על העקרונות הרוחניים של שיטת הצעדים.

הבנת הצעדים אינה סובייקטיבית

חשוב להדגיש כי לדרך החיים הרוחנית של שיטת הצעדים יש עקרונות רוחניים ברורים ומוגדרים היטב, והם משותפים לכל מטופלי השיטה בארץ ובעולם. גדולי ההוראה בחנו עקרונות אלה, ומצאו שהם כפירה גמורה.

אמת כי באופן המימוש של עקרונות אלה יש ניואנסים דקים שונים, אך ניואנסים דקים אלה לא משנים את עקרונות היסוד הפסולים, המביאים לפסילה הלכתית של השיטה מחמת הכפירה כ"ל.

29

המלמדים דרך רוחנית זו לרבים מכל הארץ, מלמדים רבנים וראשי ישיבות מוסר, מלמדים אותם אמונה, מלמדים אותם ענווה, מלמדים אותם אהבה, ומלמדים אותם את זה בדרך שכמה שיעורים שהם שמעו – מעולם לא שמעו דברים מפליאים ומדהימים כל כך". כאמור, כאשר רבנים לומדים מחילוניים חידושים רוחניים – נוצרת פרצה לבלבול גדול.

יש גדולי דור שסמכו על מטפלים שטעו בעצמם אחר שיטה זו, וכך טעו הגדולים שסמכו עליהם. דוגמאות כאלה נמצאות ברשותנו. עוד מצוי מאד שתלמידי חכמים ראו את חומרי השיטה, אך מכיוון שיש ביטויים רבים דו משמעיים, המתפרשים על פי היהדות באופן אחד ועל פי שיטת הצעדים באופן אחר – לא העלו בדעתם כלל אפשרות שהכוונה כאן לתכנים אסורים, וכך התירו את השיטה בטעות. תופעה זו ראינו בשיחות רבות שקיימנו עם תלמידי חכמים שהתירו את השיטה.

הצאלותיה של שיטת הצעדים

מידת הצאלות שנויה במחלוקת החוקרים. אדרבה, קיימות עדויות רבות על נזקים חמורים שנגרמו למטופלים בעקבות שיטה זו, והופכת את האדם לחולה נפש המשולל כוח אנושי לעשות טוב. אנו לא נכנסים לדיונים אלה כלל, מפני שאין להם שום משמעות הלכתית. גם אם היו לשיטת הצעדים 100% הצלחה במקרים הפתולוגיים הקשים ביותר בהם אף שיטה אחרת לא עוזרת, הרי היא אסורה בשימוש, מפני שאין להתרפא בשיטה המשבשת את עולמו הרוחני של המטופל ומוציאה אותו כופר בתורת משה (וקל וחומר שאסור לתקן לאורה).

אם יטען הטוען שבזכות השיטה מפסיקים מטופלים ובני נוער לעבור עבירות חמורות, ואף משפרים את הקשר לאלוקים – אין שום היתר הלכתי בטענה זו, שהרי אסור לכפור ביסודות האמונה כדי להתחזק בקיום מצוות.

אחד הגדולים כתב בתשובה למטופל שמשתלם ל"סא להמציא שיטה רוחנית שתציל רבים מעבירות חמורות וממצבים פתולוגיים קשים, ובכך למשוך ולהפיל את חם ברשת הכפירה של הנצרות.

28

יש שיטות בהם הרעיון היסודי כשר, ובכל זאת יש לשנות כמה ענפים דקים על מנת שלא תסתור את ההלכה. בשיטת הצעדים אין הדבר כך. כפי שראינו לעיל באריכות, הרוח החיה והמנגנון היסודי של השיטה פסול לחלוטין. לכן, חומרי השיטה ספוגים בתכנים, ביטויים והדרכות הנוגדים דעת תורה. למעשה, כפי שהתבאר לעיל, הסולם הרוחני של הצעדים נוגד לחלוטין את הסולם התורני של העלייה בעבודת ה'. לכן, לא שניד כלל לגייר שיטה זו. מכלול התכנים הרוחניים, חומרי הטיפול וההנהגות הטיפוליות – סוחפים את המטופל לכיוון רוחני המנוגד לאמונת ישראל.

להלן הסולם הרוחני של שיטת הצעדים על פי אתר האינטרנט הנ"ל: אם נתמיד בזה, אם נמשיך להודות בחוסר האונים, אחרי הפעולות נמשכים הלבבות, לאט לאט נתחיל להרגיש באמת שאנו חסרי אונים, הכניעה תחדור אלינו יותר ויותר. אסור לנו להסיח את דעתנו מן הכניעה אפילו רגע אחד. לא נוכל להתקדם לצעדים הבאים ללא כניעה נוספת. נצטרך לטפס לאט לאט בדרגות הכניעה. אם לא נבין ונפנים שאנו חסרי אונים אין סיכוי שיהיו לנו כוחות לעבוד ולהתעלות דרך שאר הצעדים. <<< בכל רגע נתון ובכל התחומים – אנו מתפללים אליו ומבקשים ממנו שיעשה בנו את רצונו. >>> להאמין שהכול יסתדר בלי שנתה את העניינים. >>> החלטה זו היא דרגה גבוהה מאד במידת הביטחון. עד כאן הציטוטים. תהליך רוחני זה מתחילנו עוד סופו זר ומנוכר לתורת ישראל, והמתרגם הוא להחליף את כולו בתהליך אחר כשר.

הנקודות המועטות הכובות שיש בה – הלא הם כבר נמצאים בספרי רבותינו, ואדרבה, בספרי רבותינו מובאות נקודות אלה באופן מתוקן, מתוך קדושת תורת ישראל, וכל אחד מרגיש בהבדל העמוק בין השניים. התיקון האמיתי הוא להחליף שיטה זו בשיטה יהודית טהורה, המושתתת על עקרונות הפוכים לחלוטין מאלה של שיטת הצעדים: העצמת תחושת הכוח העצמי של האדם מישראל לשלוט

בעצמו ולהתעלות בעבודת ה' מכוח הנשמה הקדושה שה' נפח בקרבו. ראה עוד בעניין זה להלן בפרק העוסק בחינוך וטיפול ברוח ישראל שבא.

תשובות לשאלות נפוצות

מדוע השיטה מחווה כפירה בבחירה חופשית, הלא אנשי הצעדים נוקטים פעולות רבות ומאומצות מאד מידי יום?

כאמור לעיל, תפיסת חוסר האונים, המחווה כפירה בכוח הבחירה החופשית, אינה שוללת עמל בגלל שהיא משולבת עם עיוותי אמונה נוספים הקשורים להנהגת ה' את האדם. לכן, יש כאן עמל של עבודה רוחנית אסורה.

ככלל, צריך לדעת שישנן פעולות בשיטת הצעדים הדומות כלפי חוץ להדרכות חז"ל, אך בשיטת הצעדים יש להם תוכן או מגמה פסולים.

כיצד יתכן שכל כך הרבה תלמידי חכמים טועים אחר שיטה זו?

תופעה זו מוכרת לנו היטב מהתנ"ך, מדברי חז"ל ואף מתקופות מאוחרות יותר ולמשל, השיטה הרוחנית של קורח הטעתה מאות גדולי תורה ואת רובו הגדול של עם ישראל.

בכל דור ודור יש לעמוד על המשמר מפני תופעות כאלה (העמק דבר ויקרא טו).

ביחס לגידון שלנו יש לציין שבגלל ששיטת הצעדים מקורה בנצרות, הרי שהיא עושה שימוש ברעיונות וביטויים יהודיים, אך במינון, הקשר, תנאים ורבדים נפשיים שונים. הכל דק מאד ומבלבל מאד מאד, וגרם לתלמידי חכמים רבים לטעות אחריה. עד היום למדו ולומדים מפני שיטה זו – העוסקת בענייני אמונה עמוקים מאד – מגויים וחילוניים ואף מכמרים, ופשוט שזוהי פרצה שיצרה את הכלבול הגדול שנוצר כיום. להלן ציטוט של אחד ממפגיצי השיטה בכל הארץ: "עומדים לך אנשים ללא כיפה על ראשם (הכוונה למטפלים חילוניים בשיטת הצעדים,

דרך החיים הרוחנית של שיטת הצעדים: "זו עבודה של מאות פעמים ביום לכל החיים".

ניתן למצוא תלמידי חכמים הנוטלים חלק במאבק הציבורי נגד המיסיון ונגד חזירות השקפות זרות לתורה, בשעה שהם עצמם פוגעים קשה בעולם התורה על ידי החדרת שיטת הצעדים הנוצרית לתוך בתי המדרש.

מה עושים במצב כה מסובך?

כל אחד יראה לשמור על עצמו, על בני משפחתו, על חבריו ועל כל שומעיו לקחו להתרחק מן האיסור, היינו, מחינוך וטיפול הנגועים בשיטת הצעדים. חשוב שכל מורה הוראה יודיע על כך לרבים, על מנת להשיב רבים מעוון.

יש כבר פסקי הלכה ומעשי רב על הרחקות ממקומות שהיה בהם קלקול של שיטת הצעדים או אף חשש כזה.

האם ניתן "לגיייר" את השיטה או לשנותה על מנת שתתאים לרוח היהדות?

ראשית יש להתרועע כי במוסדות רבים שהצחירו שאצלם השיטה מותאמת לרוח היהדות או שהיא מועברת תחת פיקוח רבני – בכל זאת נשארו בה יסודות הכפירה.

דבר זה נובע מהבלבול הגדול כאילו לכל מרכיב רוחני בשיטת הצעדים יש מקור ביהדות, ואין צורך בשינויים עקרוניים, מלבד כמה שינויים נקודתיים (כמו למשל לומר ה' במקום אלוהים לפי הבנתך).

יש מוסדות שהודו שאכן יש קלקולים ונוקים בשיטת הצעדים, ולכן עשו מספר שינויים מהותיים בתכני השיטה כדי לתקנם. גם במוסדות כאלה מצאנו את יסודות הכפירה של השיטה, ולעיתים אף בצורה מבלבלת יותר.

הסיבה לכל זה היא פשוטה מאד: לכל שיטת טיפול יש את הרעיון היסודי הייחודי העומד בבסיסה. רעיון זה הוא הרוח החיה של השיטה, המוביל לכל פרטיה.

למשל, המשפט "לבד אני לא יכול, רק עם ה' אני יכול" הוא משפט של יראת שמים אמיתית, אך בשיטת הצעדים הוא מקבל משמעות שונה לחלוטין של כפירה גמורה.

מאמר חז"ל שבכל יום קם יצר הרע על האדם ומבקש להמיתו, ואם הקב"ה אינו עוזרו אין יכול לו, מקבל משמעות אסורה בשיטת הצעדים.

האדם המתפלל לה' "תן בי כוח לעשות את רצונך" ככוונה של שיטת הצעדים – הוציא מפיו תפילה בתכנים של כפירה.

חומרי הטיפול מלאים מאות דוגמאות של משפטים הנראים בגוון החיצוני בעלי תוכן יהודי טהור וקדוש, אך בשיטת הצעדים יש להם משמעות אסורה לחלוטין (דבר זה הטעה תלמידי חכמים רבים שהכשירו את השיטה בטעות ולא עמדו על תכניה המדויקים).

עם התפשטות שיטת הצעדים, אלפי פסוקים, מאמרי חז"ל וספרי קודש חשופים כעת לפרשנות חדשה של כפירה, כאשר מעמיסים במילותיהם את הרעיונות של שיטת הצעדים. יש תחת ידינו דוגמאות רבות כאלה.

לכן, מצוי כיום רבנים שעולמם הרוחני מושתת על שיטת הצעדים, המלמדים את הציבור תכנים של כפירה גמורה לא רק בשיעורים המוצגים רשמית תחת הכותרת של שיטת הצעדים, אלא מבליעים רעיונות אלה בשיעורים העוסקים בנושאים אחרים לחלוטין.

הסיבה לכך היא מפני שרוח 12 הצעדים נוגעת כמעט לכל נושא אמוני ביהדות (כוח האדם, דרכי התגברות על היצר, עבודת מידות, הנהגת שכר ועונש, גאווה, ענווה, תפילה, ביטחון ועוד).

בוא וראה עד כמה מבלבלת מציאות מינו:

רבנים משתמשים בשיטת הצעדים כדי לחזק את העם בקיום מצוות והתרחקות מעבירות, ובפועל הם מחטיאים את הרבים בכפירה ומרחיקים את ישראל מה'.

ניתן לראות יהודי עובד ה' בדבקות, ותוכו רצוף אמונות אסורות המביאות אותו לידי דבקות פסולה זו, וכמו שאמר הרב הנ"ל על

של גויים, וללמוד אמונה בק מפי חכמי ישראל תאמינים. כך ידע האדם כיצד לעבוד נכון את ה'.

האם אכן אלוהים מתגלה למטופלי השיטה ועושה להם ניסים?
מבחינה הלכתית אין שום צורך להידרש לשאלה זו, מפני שעצם האיסורים החמורים הכרוכים בה – פוסלים אותה משימוש, וכל ייעודו של האדם בעולם הזה הוא להיות רק על פי אמות מידה של ההלכה. כלומר, גם אם תעלה טענה שאכן ה' מתגלה, הרי ידוע שניסים יכולים להתרחש בעולם גם דרך מעשים שאסרה תורה.

יישום התהליך הרוחני של שיטת הצעדים כלפי "אלוהים לפי הבנתך"

עיקרון זה מעודד כל מטופל להמציא לעצמו אלוהים אישי, כל עוד הוא עומד בדרישות של התבנית: אהב, בלתי כופה, שרצה ויכול לעזור לכל מטופל חסר אונים בכל רגע.
אלוהים זה צריך להיות אישי, וכל אחד צריך למצוא לעצמו אלוהים ש"נוח לו" ו"עובד עליו", כהגדרת חומרי הטיפול.
בחומרי הטיפול מבואר ששימוש במילה אלוהים היא "רק בשביל הנוחות", ומבחינת השיטה אלוהים זה יכול להיות אפילו **חפץ דומם**, רוח היקום, המוסר, הצדק וכדומה – כל עוד עומד אלוהים זה בדרישות הנ"ל.

בשנת תשע"ג הופיע גוי בכנס של S.A. (מכורים לעריות) ואמר למכורים שהאלוהים שלו הוא **הכלב שלו**, והסביר כיצד בזכות ההתמסרות לאלוהים-כלב הוא כיום מכור נקי.
מוסד טיפולי: "באשר למטופלים חילוניים, מאחר שהתוכנית **ליברלית מאד** במובן זה שמדובר בכוח עליון "כפי שאנו מבינים אותו", גם הם בחלקם מתחברים אליה. בעבורם הכוח העליון יכול להיות הקבוצה, החונך, המדריך או כל אדם או גורם אחר".
מכאן נשים לב כי שיטת הצעדים מכשילה את החילוניים בחשש איסור עבודה זרה, שהרי הם מייחסים אלוהות לכל גורם שעולה על דעתם.

גם ביחס לדתיים המשתמשים בשיטה זו כלפי ה', מעוותת השיטה את אמונתם הנכונה בה', כי צריך להתאים את אלוהי ישראל לאלוהים-אוהב של שיטת הצעדים הנוצרית.

נשים לב: כל מטופל יכול להפעיל את תהליך מסירת החיים והרצון לכל אלוה שהוא, כגון: כלב, שולחן, "רוח היקום", "רוח המוסר", הטבע ועוד, ולפולס מתגלה האלוהים האישי שהם יצרו לעצמם ומשחרר אותם מן הרע שבהם...

עוד נשים לב: מטרת הצעדים היא להוציא את האדם מריכוז עצמי, ולעשותו כנוע בענווה להשגחת אלוהים.
למעשה, תכנית זו היא **פסגת הריכוז העצמי**, מפני שאלוהים הוא "אלוהים לפי הבנתך" ו"לפי נוחותך" כנ"ל, והמטופל מבטל את עצמו לאלוהים הנוח שהמציא לעצמו...

אם פונה המטופל לה' אלוהי ישראל, הרי שבכל מקרה מעצב את אלוהים **בתוך מרחבי חוסר האונים כאוהב ונוח**, תוך כפירה ביחס הנכון להנהגת שרר ועושה ושאר הנהגות של עיכובים אלוהיים, כדי שאלוהים יעזור לו אחר שכבר בבחירה חופשית...

שיטת הצעדים בפני היהדות כקוף בפני אדם

כפי שראינו, הכפירה בהבנת כוח הבחירה של האדם משולבת עם כפירה בתפיסת אלוהים ובאופן בו הוא מנהיג את האדם.
מכלול שיבושים אלה גורם לכך ששיטת הצעדים עשויה להשתמש גם בביטויים הוהים כלפי חוץ למושגי היהדות, אך בעלי תוכן שונה ומקולקל. לעיתים החבדל דק כחוט השערה, כך שקשה להבחין בו (יודע כי חוט שערה עלול להבדיל בין אמונה לכפירה).
מטופלי הצעדים בוחרים בתהליך ההחלמה, מתמלאים כוחות, מתגברים על יצרים (במשמעות של דרך רוחנית זו), נכנעים לאלוהים בענווה, מתרחקים מן הגאווה ומן האנוכיות (ריכוז עצמי, ועבודה זו – כפירה מוחלטת היא. למושגים אלה **משמעות שונה מזו של היהדות הנאמנה**).

יש לשים לב כי הרקע להתמסרות של שיטת הצעדים היא מתוך כפירה בבחירה החופשית, ומתוך תפיסת החטאים כמחלה שאין האדם אשם בה, כך שכל המבנה הרוחני כאן נוגד דעת תורה.
לפי דרך התורה, האדם מנהל מלחמה בכוחו האנושי העצמי נגד היצר, והוא מתפלל ומבקש ברכה מאת ה' להצליח במלחמה שהוא בכוחו מנהל אותה, בדומה לשאר העניינים שהאדם פועל בעולם בכוחו האנושי העצמי, אך ההצלחה מותנית ברצון ה' ובברכתו. תפקידו של האדם הוא לעזור בעצמו את כוחות הרצון, לחפש תחבולות, ולבקש מה' ברכה במעשי ידיו אלה.

בנוסף, קשר רוחני לאלוהים-אוהב בשיטת הצעדים אינו נותן את היחס הנכון להנהגת שרר ועושה, וגם לא לשאר ההנהגות האלוהיות הנוכחות בספרים הקדושים. יש לשים לב כי אופן גילוי יג' מידות הרחמים ביהדות, בתוך שאר סוגי ההנהגות האלוהיות, שונה מאד מהנהגת "אלוהים אוהב" הנוצרית של שיטת הצעדים.
כמו כן, האופן בו ה' מקבל את התפילות ונענה להן בשיטת הצעדים שונה מזה של היהדות הנאמנה. חשוב להבחין בין עבודת התפילה ביהדות לבין תהליך ההתמסרות והתגלות אלוהים של כנסיות אוקספורד.

הבלבול הגדול במכלול העניינים הנ"ל יוצר עיוות **עמוק** בהבנת מושגים רוחניים, כמו למשל תפילה, כניעה, ביטחון, ענווה ועוד.
ההבדלים בין שיטת הצעדים לבין היהדות בעניינים אלה עשויים להיות **דקים כחוט השערה**. לפעמים ההבדל הוא במשקלים עדינים, בתנאים דקים או רבדים נפשיים שונים בין הבחינות השונות, ומרוב דקות העניינים, המטופל עצמו לא מרגיש שהוא יצא מתחומי האמונה ובא בשערי הכפירה.
נוכח: שינוי דק עלול להפוך אדם ממאמין לכופר המגלה פנים בתורה שלא כהלכה.

הדבר הבסיסי והפשוט ביותר שצריך לעשות בנידון שלנו כדי להישמר מכל אלה הוא: לחדול לאתר מלעסוק בחומרים רוחניים

שאלת תלמיד: איך אני יודע אם ה' ירצה כאן ועכשיו לעזור לי? תשובת הרב: זה תלוי אם אתה יכול או לא יכול. אם אתה לא יכול (במצבי חוסר אונים), אזי אתה מתפרק מההגנות שלך, וממילא אתה **נוחן לה' מקום**. כשאדם מגלה שאין לו הגנות, אז הוא מתפרק, ואז יש מקום לקב"ה להתגלות.
כשנותנים לו מקום הוא פשוט מופיע. ה"לא יכול" שלנו (הודאה בחוסר אונים) הוא התפרקות המגננה (ביטול הכוח האנושי) ופתיחת הלב לכך שה' באמת **ממש כאן ועכשיו כלפיי אוהב**, מבין ומתחשב. שאלת תלמיד: אם מסרתי לה' ובכל זאת חטאתי, אז מי חטא? תשובת הרב: **אם אתה נופל סימן שלא מסרת**.
מטפל: יש כוח גדול ממני שיכול ממש להושיע אותי **כרגע כאן ועכשיו** מהמצוקה בה אני נמצא, **להאמין שאותו ה' שבשמים ייבנס ויושיע אותי כאן בנקודה הזאת**.

מסירת החיים והרצון לאלוהים משקפת את העבודה הנוצרית של קבוצת אוקספורד

הציטוטים הנ"ל מהווים שיקוף ברור של המקור הרוחני של השיטה: קבוצת אוקספורד הנוצרית.
כפי שכבר כתבנו לעיל, לפי התפיסה הרוחנית של קבוצת אוקספורד, האדם אינו יכול לשחרר את עצמו מהרע הטבוע בו מעצם בריאתו, ורק אלוהים יכול לעשות זאת למענו. אלוהים אוהב עושה זאת לכל מי שנכנע אליו ורוצה בו באמת: אלוהים מתגלה אליו, ומשחרר אותו בדרך נס מהרע הטבוע בו. אופיו של אלוהים המכונה "אלוהים אוהב" – גם הוא יסוד נוצרי מובהק.

דעת תורה ביחס למסירת החיים והרצון לכוף עליון

תהליך רוחני זה של הכרה באיבוד הכוח האנושי לבחור בטוב הגוררת כניעה ופנייה לאלוהים שיעשה באדם את העבודה הרוחנית שהאדם לא יכול לעשות בעצמו ומבלי שהאדם ינהל את העניינים – הינו ר מנוכר לתורת ישראל.

טובים שמצטרפים לאיטרס הלימוד שלי, ואתה מודה שאתה לא יכול ללמוד לשמה, ואתה מוסר את זה לה' יתברך - אז הוא מופיע בתוך הלימוד שלך, ואז הוא הופך להיות לשמה".

"נכשש לאדם פחד כלשהו- אם הצלחתי למסור את הפחד, הפחד אכן מתבטל. ה' מסיר זאת ממני".

שאלת תלמידי: מה הפשט במשפט הזה למסור את הרצון שלי ואת החיים שלי להשגחת אלוהים?

תשובת הרב: זה החוויה הכי חזקה בכל הסדנה שעברנו. אחד מראשי הישיבות, מהאנשים הכי נכבדים בחדר, אמר: אתה מוסר את זה לאלוהים, מה קורה? ואז עומד שם חילוני כופר, נושם רגע עמוק, לוקח צעד אחורה, ואומר לו: כשנתינת לו מקום הוא פשוט מופיע (אז) רב למד את השיטה מחילוני כופר, כפי שהוא מעיד כאן בעצמו, והוא כיום מאלה שמפיצים אותה בכל הארץ).

יש להעיר כי מטופלים רבים (לרבות בקבוצות תורניות) נוהגים לרדת על ברכיהם על הרצפה בזמן כניעה והתמסרות לאלוהים, כפי שהיה מקובל בכנסיות בהם התפתחה השיטה. אחד המטופלים סיפר שאמר לו לרדת "על ארבע" על הרצפה ולצעוק את התפילה של צעד 3, על מנת להיכנע ולהתמסר לאלוהים.

אלוהים אוהב

מה הם התנאים של אלוהים בשיטת הצעדים כדי לעשות נס למתמסרים אליו? נתבונן בחומרי הטיפול:

סיפורו של ביל ווילסון, ממייסדי השיטה: "השתכנעתי שאלוהים מתעניין בנו בני אנוש, כאשר אנו רוצים בו מספיק".

מחומרי הטיפול: "כולנו, ללא הבדל גזע דת או צבע, ילידי האלוהים. אין זה מענייננו לאיזה גוף דתי משתייך מי מחברינו. לא כולנו קשורים לגופים דתיים. אנחנו לא רואים שהכפירה מהווה מכשול גדול לחוויה רוחנית. עבורנו, ממלכת הרוח היא רחבה ובעלת מקום לכלול ללא יוצא מן הכלל".

אופיו של אלוהים מוגדר בחומרי הטיפול: "אלוהים אוהב", וכך מבואר הדבר בחומרי ההסברה:

18

מסירת החיים והרצון לכוה עליון

לאחר שהוגדר המטופל כבעל מחלת נפש, נטול פוטנציאל אנושי לבחור בטוב, מנושל כוח רצון שיש לאנשים נורמליים, הבין שכל חטאיו הם מחלת נפש ולא חטא, והפנים ששום כוח אנושי לא יוכל לעזור לו (הכול על פי הציוטים הני"ל), מוסר המטופל את רצונו ואת חייו לידי אלוהים, כדי שאלוהים יעשה עבורו את מה שהוא לא יכול לעשות לעצמו.

האדם מקבל עזרה חיצונית מאלוהים. אלוהים עושה למטופל נס: כוח אלוהי חיצוני, שאינו של המטופל, מתחיל לזרום בעורקיו - אלוהים מופיע! אלוהים משחרר את האדם מהרע שבו. אלוהים עושה באדם את מה שהאדם לא יכול לעשות לעצמו, מבלי שהאדם ינהל את העניינים.

סגנון הכניעה והפנייה לאלוהים בשיטת הצעדים

כפי שהתבאר לעיל באריכות, אחר שהאדם תופס את עצמו כנטול כוח אנושי לבחור בטוב, תוכן הכניעה והפנייה לאלוהים מקבלים גוון רוחני חדש. נזכיר כאן בקצרה שתי דוגמאות לדבר:

מחומרי הטיפול: מוקד התפילות היומיות שלנו מתחיל להשתנות: כשאנו מודים בחוסר היכולת שלנו לשפר את עצמנו, אנו מתחננים לפני הכוח העליון שלנו שיעשה בשבילנו את מה שאנו לא יכולים לעשות למען עצמנו.

וכפי שמובא במקום אחר בחומרי הטיפול, שאמנם האדם חסר אונים, אבל "אלוהים יכול, והוא יעשה זאת אם נבקשה".

אחר איטרס: אנו מתפללים אליו ומבקשים ממנו שיעשה בנו את רצונו. להאמין שהכול יסתדר בלי שנהג את העניינים. כאמור, כניעה זו מביאה להתגלות אלוהים, בה אלוהים מסיר מאדם בדרך נס את פגמי האופי שלו ומחזיר אותו לשפיות.

גם לאחר התגלות זו יישאר המטופל חולה וחסר אונים כמקודם. לכן, נזקק המטופל חסר האונים כל יום מאות פעמים ביום להיכנע לפני אלוהים שוב ושוב, כדי שאלוהים יתגלה אליו עוד ועוד, ויעשה

16

אלוהים אוהב - התפיסה הבסיסית של אלוהים אוהב ואינו מעניש. לכן, בכל עת כל מכוון יכול לפנות לאלוהים ולזכות בעזרתו.

המכורים מוסרים את החיים להשגחת אלוהים שהוא אוהב ובלתי כופה. התכנית מדגישה "אלוהים כפי שאנחנו מבינים אותו" - אבל הדרך להבין את אלוהים היא אישית. כל אחד יכול לבחור את הדרך המתאימה לו, כל עוד הוא מבין את אלוהים ככוח עליון, אוהב, בלתי כופה, שרוצה ויכול לעזור לו.

הבהרה חשובה: בני תורה המיישמים את העקרונות הרוחניים של שיטת הצעדים בחייהם ממשיכים להאמין בחיובי מצוות ובהנהגת שכל ועונש.

אמנם, כלפי אותם חטאים בהם מוגדר המטופל חסר אונים, היינו, שיש לו בהם יצר רע לא נורמלי, שאין לו יכולת אנושית להתגבר עליו, במקומות אלה אלוהים נעשה אלוהים-אוהב בהתאם לכללים של שיטת הצעדים (לא כופה, לא מעניש וכו'), שהרי הכול מוגדר כמחלה ולא חטא וכו'), וכך אפשר להפעיל את מנגנון ההתמסרות.

מבחינה הלכתית, יש כאן כפירה בהנהגת שכל ועונש בכל המקומות בהם המטופל כפר בבחירה חופשית (היינו כשהוא תופס את עצמו כחסר אונים ואת החטאים כמחלה).

נזכיר כאן שהמקומות בהם האדם נעשה חסר אונים היינו בכל פגמי האופי, בכל תחומי החיים, בכל המקומות בהם הוא מרגיש קושי, למשך כל החיים - כפי שפרטנו לעיל, וכלפי כל אלה מקבל האלוהים מאפיינים של אלוהים-אוהב בהתאם לכללים של שיטת הצעדים.

כך הכפירה הכוללת ומתפשטת עוד ועוד בחייו של המטופל.

נשים לב בציוטים להלן כיצד מתעלמים הרב והמטפל מהנהגת שכל ועונש ומאפשרות של הסתר פנים בגלל תפיסת "אלוהים-אוהב" של שיטת הצעדים:

19

בו את מה שהוא לא מסוגל לעשות בעצמו, ומבלי שהוא ינהל את העניינים.

רב: "לחזור לשפיות אין הכוונה לחזור להיות 'יכול'". אני לעולם לא אוכל להתגבר לבד", והביא דוגמא מאחד המטופלים בשיטת הצעדים: "הוא 32 שנה יום לא יכול, והוא יום יום רואה את ישועות ה'".

התגלות אלוהים המשחררת את המטופל מהרע שבו

כעת נראה מה קורה למטופל בזמן שאלוהים מתגלה אליו ומסיר ממנו את הרע הטבוע בו.

סיפורו של ביל ווילסון, ממייסדי השיטה: "השתכנעתי שאלוהים מתעניין בנו בני אנוש, כאשר אנו רוצים בו מספיק... לרגע חולף הייתי זקוק לאלוהים ורציתי בו. הייתה בי הענווה הדרושה להיות נכון לקבל את אלוהים והוא בא... הרגשתי שמרימים אותי, כאילו רוח צחה גדולה ירדה מראש ההר ונשבה דרכי. אלוהים מופיע".

מחומרי הטיפול: הכוח הזה (כוח אלוהים אוהב) השיג את המופלא, את הנס, את מה שלא יכול היה להשיג הכוח האנושי.

לאחר ההתמסרות והייאוש שלהם, לאחר הכישלון המוחלט בתושייתם האנושית, הם מצאו שכוח חדש, שלווה, אשר ותחושת כיוון זורמים בתוכם. מה הדבר הזה אם לא נס של החלמה?

מחומרי הטיפול: נגלה שהגישה החדשה שלנו למשקק ניתנה לנו ללא מחשבה או מאמץ מצינו. זה פשוט בא. זהו נס. החילונו לחוש את זרימת רוח אלוהים בנו. האלוהים גילה עצמו בפנינו!

רב: #### (תחילת כופר המטופל בשיטת הצעדים) הוא מלוצ' (מלומד בניסים). הוא חי בניסים כל יום כל היום. #### אומר לכולם לנסות (לחיות כמוהו עם ה'), ואז כולם יחיו עם ניסים.

רב: "כשאתה מגיע לבית המדרש, ואתה אומר אני לא יכול ללמוד לשמה, יש לי כל הזמן נטיות, נאווה, פגמים, כל מיני דברים שאינם

17

במלחמה שהאדם מנהל נגד היצר, כמו בשאר כל הפעולות שהאדם פועל בכוחו, ותלויה הצלחתו ברצון ה' ובברכתו).
(ב) כפירה של ענוות שקר, המתכחשת לכוח האנושי לבחור בטוב.

לפי ההלכה, רק אדם שהגיע לגדר **שוטה** איבד את השליטה על חייו, אבל במצב זה הוא איבד את השליטה **בכל** תחומי חייו, פטור הוא **מכל** המצוות, ואיבד הוא את **כל** הזכויות ההלכתיות של בן דעת (אינו מצטרף למניין, אסור לו לקשור ציציות, צריך אפוטרופוס לנהל את ממונו ועוד). לשוטים גמורים אלה בוודאי לא תועיל שיטת הצעדים מבחינה טיפולית.

זכור היטב ולא נתבלבל: שיטת הצעדים יוצרת מושג רוחני-רפואי של שוטה לעניין מצוות מסוימות בלבד. מושג זה מהווה כפירה גמורה בתורת משה, לפיה אין מציאות כזאת כלל.

לכן, חל **איסור גמור** על אדם שאינו שוטה להאמין שלא ניתן לו משמים כוח **אנושי** לקיים **בכוחו** מצווה אחת (ואפילו אם מאמין שנטלו ממנו כוח זה רק לרגע אחד קצר – אסור), או לומר שלא ייענש על עבירה שעשה מחמת אונס היצר.

הסיבה: **אין** מציאות של ניסיון שאדם לא יכול לעמוד בו, **ואין** מציאות של מצווה שאדם לא יכול לקיים אותה (ראה למשל צדקת הצדיק סוף אות מג, ליקוטי הלכות ברכת הריח הלכה ה' אותיות ה' ו-ז' שיש כפירה גמורה בטענה מעין זו ועוד).

מסקנה: התפיסות של חוסר אונים ושל חיים בלתי ניתנים לניהול – מהוות כפירה בתפיסת כוח הבחירה החופשית הניתן לאדם.

יש להיזהר שבעתיים מלדמות תפיסות של סתרי תורה הקשורים לרזי הבחירה החופשית עם תפיסות הכפירה של קבוצת אוקספורד, כדי לא להיות מאלה שנכנסו לפרד"ס וניזוקו. לצערנו הגדול, ראינו במו עינינו כמה תלמידי חכמים שנפלו בדבר זה.

ככלל, עבודת ה' על פי היהדות היא הפוכה לחלוטין מדרכה הרוחנית של שיטת הצעדים.

לפי שיטת הצעדים האדם עולה במעלות הייאוש האנושי, מתעלה בהכרת חוסר אונים, ומממש אותה עוד ועוד בכל תחומי חייו.

לפי היהדות האדם עולה במעלות האונים! האדם צריך להתיישב בדעתו ולגלות בתוכו את הכוחות הגדולים שה' נטע בו, שהרי יש ליהודי נשמה קדושה שהיא חלק אלוהי ממעל, ושום קושי חומרי לא יכול לעמוד בפני כוח הבחירה שהוא **צלם אלוהים** שבאדם מלכתאמץ ולהתגבר על הכול.

אנו מתחילים לראות את הסובבים אותנו בצורה ביקורתית פחות... אנו יודעים שבדיוק כמונו הם חסרי אונים מול המגמים שלהם. אנחנו בטוחים שדרך החיים שלנו יש לה יתרונות לגבי כולם.

תפיסת חוסר האונים אומרת למטופל שאף שיטה אחרת לא תעזור לו

מחומרי הטיפול: הוא (אלכוהוליסט) נמצא מעבר לנקודה שבה עזרה אנושית תוכל לעזור, אלא אם כן יאושפו או ימות או ישתגע. עברנו לאזור שבו כבר לא יכולה לפעול עזרה אנושית. היו לנו רק שתי אפשרויות: אחת – להמשיך עד הסוף המר, והשנייה – לקבל עזרה רוחנית.

כך כתב גם רופא הצעדים ד"ר סילקוורט, מתוך גישה אישית של ייאוש מהכוח האנושי, תוך שהוא מציג זאת כאבחון קליני: בסוף שנת 1934 טפלינו בפציינט... היה אלכוהוליסט מהסוג שהגעתי לאבחנה כי הוא חסר תקווה... הוא רכש רעיונות מסוימים הנוגעים לאמצעים העשויים להביא להחלמה (הדרך הרוחנית של שיטת הצעדים)... איש זה ועוד 100 אחרים נראה שהחלימו. אני באופן אישי מכיר מקרים רבים אשר היו מהסוג שכל יתר השיטות נכשלו לגביהם.

נשים לב: ספרי המוסר שנכתבו בכל הדורות עוסקים בעצות שונות כיצד צריך האדם לגבור בכוחו על היצר הרע. שיטת הצעדים מרחיקה את האדם מכל הספרים האלה, היות והוא חולה נפש, לא שפוי, שונה מאנשים רגילים, וכל ספרי המוסר לא נכתבו עבורו כלל (וכבר שומעים כיום ברבים הנמנעים מלעסוק בספר מסילות ישרים ושאר ספרי מוסר מפני שאינם מתאימים למצוקות הדור, ומעדיפים את שיטת 12 הצעדים). כמו כן, שום שיטת טיפול לא תועיל לו, כי גם שיטות הטיפול עוסקות בהפעלת הכוח האנושי להתגבר על היצר, ורק שיטת 12 הצעדים בלבד תושע אותו, כי היא תספק לו ניסים חיצוניים מאת האלוהים האוהב.

12

של שיטת הצעדים) – היה קשור לקבלת העובדה שאני שונה במהות מלא-מכורים, וקבלת העובדה שאני לא אדם רע שצריך להיות טוב יותר, אלא אדם חולה שצריך להבריא... תשובה רגילה לא עזרה לי כלל, פשוט מפני שהיא לא בנויה לאנשים עם מחלת נפש.

כך מנסים אנשי הצעדים לבסס את חוסר היכולת האנושית לעשות טוב גם בשם המדע, כאילו יש מצב פתולוגי בו האדם איבד את יכולת השליטה והבחירה ביחס לפעולות מסוימות בלבד, ואילו ביחס לשאר העניינים הוא נורמלי לחלוטין. נדגיש: לא מדובר כאן במצבי התקף של מכורים, כמבואר היטב ובאריכות רבה בחומרי הטיפול.

תפיסת חוסר אונים כעובדה בלתי ניתנת לשינוי לעולם

מחומרי הטיפול: יש צורך לנתח את האשליה שאנו כמו אנשים אחרים (מבחינה גופנית ונפשית) או שנהיה כמו אנשים אחרים... אנחנו כמו אנשים שאבדו רגל. הם אף פעם לא מגדלים רגל חדשה... פעם אלכוהוליסט תמיד אלכוהוליסט. רב: לחזור לשפיות אין הכוונה לחזור להיות יכול. **נשים לב:** צעד 1 העוסק בתפיסת חוסר אונים אינו משתנה לעולם. אדרבה, הוא התשתית הרוחנית לכל המשך התהליך. כל חייו לא ישתחרר המטופל מתפיסת אלה על עצמו ועל כוחותיו.

הרחבת תפיסת חוסר אונים וחיים בלתי ניתנים לניחול לכל תחומי החיים

המטופל נקרא לממש את דרך החיים הרוחנית של שיטת הצעדים לא רק ביחס לתאווה הממכרת, אלא לחיות את כל חייו על פי דרך חיים רוחנית זו. סיפורו של ביל (ממייסדי השיטה): הצורך המוחלט לפעול לפי עקרונות אלו בכל תחומי חיי. מחומרי הטיפול: עלינו עדיין להדגים את העקרונות החדשים שלנו בבתים שלנו, במקצוע שלנו ובעיסוקים שלנו.

תפיסת חוסר אונים וחיים בלתי ניתנים לניחול משקפת את העבודה הנוצרית של קבוצת אוקספורד

הציטוטים הנ"ל מהווים שיקוף ברור של המקור הרוחני של השיטה: קבוצת אוקספורד הנוצרית. לפי התפיסה הרוחנית של קבוצת אוקספורד האדם צריך להודות שהרע והחטא שולטים בו מעצם בריאתו, מאז החטא הקדמון, וכן צריך להודות שאין בכוחו להשתחרר מהרע שבו. רק אלוהים יכול לשחרר את האדם מהרע שבו, והוא עושה זאת עבור אלה שנכנעים אליו (תפיסות פרוטסטנטיות מובהקות). עבודת האדם בקבוצת אוקספורד היא להיות נכנע ונשלט רק על ידי אלוהים, ולזכות להתגלות רוחנית חזקה בה אלוהים נכנס לתוך האדם ומשחרר אותו מן הרע שבו בדרך נס. הם האמינו כי דור הניסים (דור התגלות אותו האיש יש"ו) חזר.

הערה: תפיסה דתית-נוצרית זו התאימה לגישה הרפואית המיואשת הנ"ל של ד"ר סילקוורט, ובשיתוף פעולה של שניהם התפתחה שיטה זו.

דעת תורה ביחס לתפיסת חוסר האונים ותפיסת חיים בלתי ניתנים לניחול

הסכמה פשוטה של גדולי ההוראה היא שאמונת הבחירה החופשית משמעותה שניתן לכל אדם כוח אנושי לפעול מעצמו ובכוחו בעולם. זהו סוד הצמצום, אשר ממנו השתלשל ונברא אדם בצלם אלוהים בעל בחירה חופשית ורצון עצמאי משלו לבחור בין טוב לרע (ראה למשל נפש החיים שער א' פרק א'). לכל אדם ניתנו משמים כוחות אנושיים מלאים בכל שעה ובכל רגע לקיים מעצמו את כל המצוות וכל החובות המוסריות המוטלות עליו: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

ישנן שני סוגי כפירה: (א) כפירה של גאווה, המתכחשת לצורך האדם בעזרה מן השמים גם בתוך תחומי הבחירה החופשית (אדם צריך שה' ישלח ברכה

13

מחומרי הטיפול: יש צורך בענווה על מנת להבין כי אנו לא יכולים לשלוט בפגמים שלנו ממש כשם שאיננו יכולים לשלוט בהתמכרות שלנו... אנו יכולים רק לבקש מאלוהים אוהב שישיר אותם מעלינו. אתר אינטרנט: לאט לאט נבין ונפנים את החלק השני של הצעד הראשון כי אבדה לנו השליטה על חיינו לא רק בחקשר לתאווה... ואז בכל דבר שנראה להתגבר עליו ונרגיש קושי... נודה שאנו חסרי אונים, ובעז"ה נצליח.

נשים לב: כעת התפיסות הרוחניות של חוסר יכולת אנושית לבחור בטוב, תפיסת החסאים כמחלה ולא חטא ועוד – מקיפות את כל חיי המטופל.

דוגמאות להשלכות של תפיסות אלה על הבנת תורת ישראל

רב: זה ודאי שאסור להסתכל בדברים לא צנועים, השאלה עכשיו היא אם אני יכול או לא יכול (לקיים זאת), ועכשיו אני אומר כל אחד יעשה בדיקה. רב: האמירה שהקב"ה לא מביא על האדם ניסיונות שהוא לא יכול לעמוד בהם נכונה רק בחקשר של גדר ה"יכול", ולא נכונה בתוך גדר ה"לא יכול" (=כשהוא חסר אונים).

נשים לב: השיטה גורמת לאותו רב להאמין שיש מצוות שאין לאדם כוח אנושי לקיים אותם, ויש ניסיונות שהקב"ה מביא על האדם ולא נתן לו כוח אנושי לעמוד בהם.

השיטה הרוחנית של שיטת הצעדים רואה בכל בני אנוש חולים חסרי אונים

מחומרי הטיפול: התחלנו ללמוד סובלנות, סבלנות ורצון טוב לכל בני האדם, אפילו האויבים שלנו, היות ואנחנו מתייחסים אליהם כאל אנשים חולים... אלוהים יכול להסיר כל מחסום שכוון הרצון חסם אותך ממנו.

11

10

אעשה, לא משנה כמה אני אעשה, לא משנה איזו צורה (בכל מקרה) אני לא יכול.

רב: בשיטת הצעדים **אֵיננו** הולכים לפי העיקרון של אין ייאוש בעולם כלל. להיפך, בשיטת הצעדים האדם **מיואש מעצמו לגמרי**, ואומר "אין שום פתרון לייאוש כללי".

הצעדים מובילים לזה שמה שמעניין אותי זה רק ש'י' יאיר בקרבי. **אני בכלל לא צד פה.**

מוסד טיפולי: "ב#### (שם המוסד) הם לומדים להכיר בחוסר האונים שלהם דרך ההבחנה בין התמכרות לבין יצר הרע. בסביבת יצר הרע - החוטא נמצא בשליטה, הוא עדיין יכול לבחור ברע או בטוב. ההתמכרות לעומת זאת היא מחלה בלתי נשלטת" (אין כבר יכולת לבחור בטוב).

כוח הרצון אינו מסוגל להתעורר מצד האדם כלל

רב: חוסר אונים היינו שעמל לא יעזור כלל. זה לא בשליטתי; הפתרון לבניה שלי אינו אצלי. אני פונה תחוצה כדי לקבל פתרון. מוסד טיפולי: מוטפלים ב#### (שם המוסד) תופסים את הכוח העליון בדרכים שונות. אך המשותף להם הוא ההבנה שהכוח הוא לא שלהם.

מטפל: להבין שמקור הכוח שמאפשר לי לעשות את התהליך הזה הוא מקור כוח שהוא חיצוני לי.

אתר אינטרנט: אם נתמיד בזה, אם נמשיך לחודות בחוסר האונים, לאט לאט נתחיל להרגיש באמת שאנו חסרי אונים. הכניעה תחזור אלינו יותר ויותר. נצטרך לטפס לאט לאט בדרגות הכניעה. אנחנו רואים איך הדברים מסתדרים ללא הסבר הגיוני... **בלי להבין**, הכול מסתדר... להאמין שהכול יסתדר **בלי שנהל את העניינים**.

מחומרי הטיפול: מוקד התפילות היומיות שלנו מתחיל להשתנות: כשאנו מודים בחוסר היכולת שלנו לשפר את עצמנו, אנו מתחננים לפני הכוח העליון שלנו שיעשה בשבילנו את מה שאנו לא יכולים לעשות למען עצמנו.

8

הרוחניות כבסיס לכל אלה, היינו, בסיס רוחני לכל אמונה ודת הקיימים בעולם (על פי העיקרון של "אלוהים לפי הבנתך"). על מנת להישמר מפני בלבול זה, נציג בחוברת זו כמה מעקרונותיה הרוחניים המרכזיים של שיטת הצעדים, ונראה עד כמה סותרים הם את יסודות האמונה של תורתנו הקדושה.

התהליך הרוחני שעובר המטופל בשיטת הצעדים

בחוברת זו נסתפק בהצגת מספר דוגמאות חשובות מתוך המנגנון הרוחני הבסיסי של השיטה (שגם אותו לא נוכל להציג כאן במלואו), הנוגד דעת תורה.

המנגנון הרוחני היסודי מתבטא בשלושת הצעדים הראשונים: צעד 1: הודינו כי אנו חסרי אונים מול התמכרותנו, ושחנינו הפכו בלתי ניתנים לניהול.

צעד 2: הגענו להאמין כי כוח גדול מאיתנו יכול להחזיר אותנו לשפיות.

צעד 3: החלטנו למסור את רצונותינו ואת חיינו להשגחת אלוהים כפי שאנחנו מבינים אותו.

להלן ציטוטים המבארים מנגנון רוחני זה.

ציטוטים אלה נאמרו על ידי אחד מהרבנים המפיצים שיטה זו במוסדות רבים ברחבי הארץ (להלן: "רב"), בן תורה מטפל מוסמך (להלן: "מטפל"), אחד ממוסדות הטיפול התורניים המפיצים שיטה זו במוסדות רבים ברחבי הארץ (להלן: "מוסד טיפולי"), ואתר אינטרנט תורני התומך בשיטה זו ומפרסם אותה ברבים (להלן: "אתר אינטרנט").

חשוב להדגיש כי גופים אלה מצהירים כי הם פועלים בכשרות על שם דרך התורה, ובכל זאת נראה להלן מה הם התכנים הנלמדים שם. בנוסף, נזכיר ציטוטים מתוך חומרי טיפול מקוריים, בהם משתמשים מטופלי השיטה בארץ ובעולם.

תפיסת הנפילות והחטאים כמחלה שהאדם אינו אשם בה

[בעניין זה ראה גם להלן בפרק העוסק בביסוס הכפירה בחוות דעת רפואיות].

עדות מטופל: התכנית בנויה על הכרה בחוסר אונים. זה כולל את האמירה שכל מה שהיה עד עכשיו הוא מחלה ולא חטא, כי לא הייתה לי בחירה בעניין. מקפידים על זה מאד, ומי שמנסה להגיד שזה חטא חוטף "מקלחת". על זה בנוי הכול, אם לא הייתי חסר אונים – אז אין ממה להירפא, וכל התכנית נעלמת.

מוסד טיפולי: אחת הדרכים ב#### (שם המוסד) לחסביר למטופלים את מחלת ההתמכרות היא שימוש בדוגמאות מהמקורות. המכור המקראי הקלאסי הוא הבן סורר ומורה... חז"ל מדגישים, שלא מדובר בחטא אלא במחלה (הערך: חז"ל לא מסבירים כך את עניין בן סורר ומורה. יש כאן פרשנות חדשה שגויה ברוח 12 הצעדים).

אתר אינטרנט: כל עוד לא נרפה לגמרי, כל זמן שעדיין נתפלפל ונחשוב אולי בכל זאת אנחנו אשמים, אולי בכל זאת אנחנו חייבים להתאמץ ולהתגבר – זו לא הרפיה, וכשאנו לא מרפים אנחנו לא מצליחים.

חוסר יכולת לבחור בטוב מקבלת תמיכה מגישה רפואית של רופא

שיטת הצעדים מבוססת גם על גישה רפואית של ד"ר סילקוורט, לפיה יש מכורים שנעשו בלתי ניתנים לריפוי, אשר אין להם שום יכולת אנושית לנהל את חייהם בעניין זה של ההתמכרות. חולים אלה מוגדרים: "אלכוהוליסט מחסוג שתגעתי לאבחנה כי הוא חסר תקווה" (מחומרי הטיפול).

וכך כתב ד"ר סילקוורט: בעמדו בפני בעיה זו, חייב לפעמים הרופא הישר עם עצמו לחוש בחוסר יכולתו שלו עצמו... קיימת התחושה שחייב להיות משהו מעבר לכוח האנושי על מנת לבצע את אותו שינוי" (מחומרי הטיפול).

אתר אינטרנט: הגישה המסורתית של אלכוהוליסטים אנונימיים (AA) (היינו שיטת הצעדים) הצילה את חיי. כלומר, המסר שאני חולה במחלה נפשית של התמכרות... שבסופו של דבר התרוג אותי. תאוה, בכל צורה שהיא, הופכת את חיי לחסרי שליטה לגמרי... המסר של ה-AA אלי – באמצעות ה-SA- (כיוונים לקבוצות הטיפול

9

תפיסת "חוסר אונים" ותפיסת "חיים בלתי ניתנים לניהול"

אובדן הכוח האנושי לבחור בטוב

תפיסת חוסר האונים ותפיסת חיים בלתי ניתנים לניהול בשיטת הצעדים הכוונה שהנפילות של האדם אינם כוח רצון חלש מול היצר (כמו אצל אדם נורמלי), אלא מוגבלות נפשית לכל החיים והיעדר פוטנציאל אנושי להתנהג נכון, וממילא האדם אינו אשם בזה, כי הוא חולה ולא חוטא.

להלן דוגמאות מתוך דבריהם של מטופלים מקבוצת OA (מכורים לאכילת יתר):

(א) "להודות שיש דברים שאין לך שליטה עליהם, כמו שמש, נשם וגם האכילה" (יש לשים לב להשוואה בין היעדר כוח שליטה של המטופל על פעולת האכילה שלו לבין היעדר שליטתו על השמש והגשם).

(ב) "זו בעיה שטבועה בי ושנתקיים בי עד יום מותי... אני כבר פחות חושבת שיש בי פגם אלא מחלה".

מחומרי הטיפול: שתיינים אלו אינם נורמליים... מסיבה בלתי ידועה רוב האלכוהוליסטים אבדו את כוח הבחירה בקשר לשתיה. הכוח שנקרא "כוח הרצון" פשוט אינו קיים... עברנו לאזור שבו כבר לא יכולה לפעול עזרה אנושית" (ומבאר שם שלא מדובר כאן על מצבי התקף ושכרות, אלא על כל רצון שהוא תקשור לשתיה).

מטפל: עד שהגעתי לצעדים אז הדרך שאני נתקלתי בבעיה הייתה לעבוד קשה על מנת לפתור את הבעיה. אמרתי אמירה בית מדרשית קלאסית: תעמול יותר חזק, יהיו תוצאות טובות יותר, אתה לא עובד מספיק טוב, אתה לא משקיע מספיק, ולכן ממילא התוצאות שאתה מקבל הן לא מספיק טובות.

באה תכנית הצעדים ומפריכה את זה לגמרי. ברגע שאני מאפשר לאלוקים להיכנס פנימה, זה בעצם להגיד: אני לא שולט במציאות של החיים שלי, יש מקומות שבהם אני לא יכול, לא משנה מה אני

7

6

המקור לאיסור זה הוא בדברי הפסוק (דברים יב, ל-לא): "הֲשֹׁמֵר לֵךְ פֶּן תִּנְקֹשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הַשְּׂמֹדִם מִפְּנֵיךְ וּפֶן תִּדְרֹשׁ לְאַלְהֵיהֶם לֵאמֹר אֵיכָה יַעֲבֹדוּ הָאֱלֹהִים הָאֵלֶּה אֶת אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה כֵן גַּם אֲנִי: לֹא תַעֲשֶׂה כֵן לֹא אֶלְקִיד", וכדעת הרמב"ן, המבאר איסור זה כך: "אמר כי כאשר יכרית ה' הגוים ההם מפנינו וישתקע שם ע"ז מן הארץ ונשב בארצם לבטח, לא נחשוב בלבנו... אעשה אני לשם הנכבד כאשר היו עושים הגוים לאלהיהם וייטב לפניו. לכן תזכיר, לא תעשה כן".

כלומר, אסור מחתורה לפנות אל הגוים כדי ללמוד מהם דרכים כיצד לעבוד את ה'.

הרב שמואל טל – ראש ישיבת "תורת החיים" נילוי דעת

הננו להודיע כי שיטת "שתיים עשרה הצעדים" מושתתת על עקרונות רוחניים הנוגדים דעת תורה וסוותרים את יסודות אמונת תורתנו הקדושה (כידוע, שיטה זו התפתחה כשיטה רוחנית בקרב גוים נוצרים וכופרים).

לפיכך, שיטה זו אסורה בשימוש בכל אופן שהוא ולכל מטרות שהיא, הן כשיטה חינוכית והן כשיטה טיפולית, ולא שייך בה שום אופן היתר, מחמת הפגיעה ביסודות האמונה. כמובן, יש לחזק את ידם של העוסקים בעבודת החינוך והטיפול על טהרת הקודש, ללא תערובת של סיגים זרים.

* * *

בחברת זו נציג מעט מהבירור ההלכתי העומד ביסודם של גילויי דעת אלה.

סקירה היסטורית

שיטת הצעדים נוסדה בשנת 1935 על ידי שני גוים שהיו מכורים כבדים לאלכוהול: ביל ווילסון ובוב סמית. מכורים אלה הופנו לקבוצת אוקספורד הנוצרית, מתוך מגמה שהעבודה הרוחנית שם תוכל לסייע להם להיות "נקיים".

הם נכחו לראות כי אכן אימוץ הדרך הרוחנית של קבוצת אוקספורד הצליחה לגרום להם להיות "מכורים נקיים", והם השפיעו על מכורים נוספים ללכת בדרך ריפוי רוחנית זו.

כך, הקבוצות הראשונות של "אלכוהוליסטים אנונימיים" (AA) היו בהכוננתם הרוחנית המלאה של כמרי קבוצת אוקספורד.

אחד ממייסדי השיטה רצה שתכנית זו תסייע לכל בני העולם (לא רק לבני קבוצת אוקספורד). לשם כך הוא ייסד את הכלל של "אלוהים כפי הבנתך". כלומר, כל מטופל יפעיל תהליך רוחני זה על אלוהים שהוא בוחר לעצמו (אלוהים הכפוף לכללים של התכנית).

תהליך רוחני זה הלך והתגבש בניסוח 12 הצעדים.

במילים אחרות, שיטת 12 הצעדים מהווה תיעוד מפורט – הן ברעיונות והן בסגנון הדיבור והכתיבה – של התהליך הרוחני שאותו עברו המטופלים בכנסיות של קבוצת אוקספורד, לבד מבחירת האלוהים שכלפיו מופנה התהליך (בכנסיות הני"ל עשו המטופלים תהליך זה כלפי אותו האיש יש"ו).

כפי שנראה לקמן, בית היוצר הנוצרי של שיטת הצעדים הטביע את חותמו באופן מובהק על תכניה של השיטה: התהליך הרוחני אותו מאמץ המטופל מושתת על תפיסות עולם נוצריות, חומרי השיטה מושתתים על הדרכות של כמרים נוצריים, והמטופלים בשיטה זו מעבירים מסורת רוחנית זו לדורות הבאים, הכל כפי שנראה לקמן.

מאידך, השיטה מבלבלת מאד, מכיוון שעל אף היותה נוצרית במהותה, היא אינה מטיפה בגלוי לנצרות. להיפך, היא מעודדת את המטופל להמשיך להאמין באלוהים שלו ולקיים את הטקסים הדתיים שהוא רוצה בהם, תוך שהיא מציעה את תפיסותיה

גילויי דעת בעניין שיטת 12 הצעדים הרב טאו

אין אין אלק באלים יו אמת
קטל שאל אלק רעק-נ' ב' אל אור
לגאל ירחק-הגל קצאח אלק חת'א
כיהאד יצא אלק ל' אלק טא

הסבר קצר: אחד ממוקדי הסיוע לאנשים במצוקה ביקש את ברכתם והסכמתם של תלמידי חכמים. הרב טאו התנה את הסכמתו אך ורק אם אין הולכים או משתתפים בשיטת שנים עשר הצעדים, אשר **שומר נפשו ירחק ממנה**.

אברכים שונים שאלו את הרב טאו על מטופלים שרק שיטת 12 הצעדים הצליחה להחזיר אותם לחיים בריאים, והרב טאו עמד על כך שיש לאסור את השיטה **בכל מצב**, מחמת **הכפירה** אשר עליה מושתתת שיטה זו, והוסיף שיש לפנות לשיטות טיפול אחרות כשרות.

כך פורסם על ידי אחד מתלמידיו של הרב טאו: "שוחחתי עם הרב טאו שליט"א, ואמר לי... ש"שומר נפשו ירחק מזה", בין למכורים ובין שאינם ממש מכורים... ניכרים בה יסודות נוצריים של ייאוש, עייפות וחוסר אמון ואמונה בעצמנו, וזה "מתיישב" טוב באווירה הכללית שהחברה נמצאת בה של עייפות מאידאלים, עייפות בתורה, עייפות בעניין ארץ ישראל וכו', ועתה הופיעה שיטה שנותנת כביכול אישור לעייפות זו".

הרב יצחק גינזבורג

מתוך ישיבת צוות ביה"ס תורת הנפש, ט' תמוז תשע"ג
...כל דת, כמו הנצרות, היא חיקוי של מוטיבים יהודיים כמו רחמנות וכו'. הכל לקוח מהיהדות, ולכן יכול להיות מאד מבלבל. כל השנים יש לנו סיפורים עם השיטה של 12 הצעדים, משהו נוצרי מובהק. אומרים לך כל מיני דברים טובים – מה רע? נשמע מצוין. אבל זה נוצרי, ואם חופרים לעומק רואים שזה ממש ככה...

מתוך תשובות לשואלים

צריך לדעת שמקור שיטת 12 הצעדים הוא בנצרות (והיא בעצם משקפת את תמצית האמונה הנוצרית)... היסוד הוא האמונה הנוצרית שהחטא הוא מושרש באנושות מחטא אדם הראשון ואין מנוס ממנו ועל כן הוא בעצם מחלה אנושית אנושה שאין לה מרפא...

...את זה לעומת זה עשה האלקים. שיטת 12 הצעדים באמת עושה רושם שתואמת את תורת החסידות וכו', אך אליבא דאמת הוא "כקוף בפני אדם". וכפי שכתבנו, השיטה מבוססת על האמונה הנוצרית שהחטא מושרש בעצם מציאות האדם (ושעל כן אין להתיחס אליו כחטא אלא כמחלה), ההיפך הגמור מאמונת היהדות בבחירה חופשית וכו'...

הרב יצחק זילברשטיין – רבה של רמת אלחנן, בני ברק

בשיחה עם הרב זילברשטיין אודות הבעיה של שיטת הצעדים, הסביר הרב את הגישה העקבנית שלו בעניינים מעין אלה: יש איסור דאורייתא להשתמש בכל חומר שהוא שמקורו גויי ועוסק בקשר עם אלוקים. הוא הדגיש שאין זו רק הנהגה או סייג, אלא איסור גמור מהתורה. איסור זה תקף מבלי לעיין כלל בפרטי החומר עצמו, כלומר, גם אם אין בו כפירה ביסודות האמונה – עצם הלימוד מהגויים עניינים אלה הוא איסור תורה.

הנהירה הגדולה אחר שיטת 12 הצעדים צריכה להביא אותנו לחשבון נפש עמוק ויסודי. החיפוש אחר דרכים חדשות מתוך חומרי דת של גויים כדי לפתור את בעיות הדור מצביעה על כך שאיננו דבקים כראוי במקור המים החיים שלנו, בתורת ישראל. צריך לדעת כי גדולי ישראל במשך הדורות השאירו לנו מורשת גדולה ורחבה בעניין הזה של כלים להתקדם בעבודת ה' ועצות עמוקות איך להתמודד עם היצר הרע. יש צורך לעסוק בספרים אלה לא רק כלמידה תאורטית של הרחבת ידיעות, אלא גם תוך השקעת זמן ביישום ממשי רציני. אם נעסוק בספרי רבותינו באותה מסירות והשקעה שעוסקים אנשי הצעדים בחומרי הכפירה שלהם, להבדיל, בוודאי נגיע לתוצאות לא פחות טובות. עוד צריך לדעת שצריך שיהיה לכל אחד רב גם בעיניי חינוך ועבודת ה'. חשוב מאד לשמש חכמים אמיתיים (שאינם נגועים בחשפעות זרות) גם בעינינו אלה.

נסיים בתפילה ממעמקי לב לפני ה' שיוכה את כלל ישראל ללכת כאיש אחד בלב אחד בדרכה של תורתנו הקדושה, ללא חדירה של השפעות זרות, וכמו שנאמר: "חן עם לבדד ישכון, ובגויים לא יתחשב", ומתוך כך יזכה עם ישראל להשפיע את אמונת האמת על כל הגויים, וכמו שנאמר "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" - לכל אפסי ארץ.

טהרת החינוך והטיפול בישראל

אייר תשע"ד

מטרת החוברת לעורר את הציבור לחבחין בין דרך החיים הרוחנית של שיטת 12 הצעדים לבין דרכה של תורתנו הקדושה, אשר תהום עמוקה מפרידה ביניהם, ולהישמע לגדולי הוראה שהזהירו מאד מפני שיטה זו.

תלמידי חכמים מבתי מדרש שונים עסקו בליבון סוגיה זו בדיבור חברים ובשימוש גדולי הוראה בהלכה ובאגדה. אנשים שהשתתפו בעצמם בקבוצות התמיכה העצמאיות ובמסלולי הכשרת מטפלים סייעו רבות בבירור הנושא. מסקנת הדברים מוצגת בתמציתיות בחוברת זו.

בסיום החוברת נזכיר בקצרה מספר יסודות חשובים על מנת לחזור לעבודת חינוך וטיפול ברוח ישראל סבא.

yisraelsaba12@gmail.com